

Wybrane zagadnienia prawoznawstwa

dr Karolina Gmerek

Projekt "Akademia Młodego Prawnika" (POWR.03.01.00-00-T082/18-00) jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

NORMY POSTĘPOWANIA

- **Norma postępowania** jest to wyrażenie dostatecznie jednoznaczne, które **nakazuje** albo **zakazuje** określonemu **adresatowi** w określonych **okolicznościach zachować się** w pewien sposób

A O n/z Z

- normy generalne i abstrakcyjne
- normy indywidualne i konkretne
- normy generalne i konkretne
- normy indywidualne i abstrakcyjne

NORMY POSTĘPOWANIA - PRZYKŁADY

- ▶ „Janowi Kowalskiemu nakazuje się zapłacić 500 zł Adamowi Nowakowi do dnia 31 grudnia 2019 r.”
 - ▶ „Pracownikowi zakazuje się spożywania alkoholu na terenie zakładu pracy”
- ▶ „Adamowi Nowakowi nakazuje się płacić świadczenie alimentacyjne w kwocie 600 zł do 10 dnia każdego miesiąca”
 - ▶ „Pierwszemu przewodniczącemu rady nakazuje się wybrać swojego zastępcę do dnia 1 lipca 2019 r.”

UZASADNIENIE OBOWIĄZYWANIA NORM

 uzasadnienie aksjologiczne

 uzasadnienie behawioralne

 uzasadnienie tetyczne

NORMY PRAWNE

- normy prawne
- czynności konwencjonalne:

 podniesienie ręki

 ogłoszenie wyroku

 przywitanie się

- normy merytoryczne i normy kompetencyjne (P k A c)

SYTUACJE WYZNACZONE PRZEZ NORMY PRAWNE

? pochodne sytuacje prawne

? uprawnienie

? zachowanie dozwolone

? zachowanie fakultatywne

? upoważnienie (kompetencja)

? zachowanie zakazane

? zachowanie nakazane

? zachowanie indyferentne prawnie

? podstawowe sytuacje prawne

? złożone sytuacje prawne

PRAWO, KTÓRE DAJE PRAWO

- **prawo** – system prawny – zbiór norm postępowania zasadniczo generalnych i abstrakcyjnych ustanowionych przez upoważnione do tego organy państwa
- **prawo** w ujęciu podmiotowym
- „Zgodnie z **prawem** obywatel ma **prawo** żądania podjęcia przez odpowiednie organy państwa działań, gdy ktoś narusza jego **prawo**”

SKĄD SIĘ BIERZE PRAWO?

- tworzenie prawa
- akty prawne - odmiany aktów prawnych:
 - ? ustawy
 - ? rozporządzenia
 - ? „akty unijne”
 - ? zarządzenia
 - ? uchwały
 - ? umowy międzynarodowe
 - ? konstytucja
 - ? akty prawa miejscowego
 - ? statuty
 - ? regulaminy
 - ? akty z mocą ustawy

SKĄD SIĘ BIERZE PRAWO?

- przepis prawny a norma prawna
- przepisy prawne – przykłady:

„Art. 9. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdu uprzywilejowanego”

„Art. 12. 1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni”

„Art. 149. § 1. Posiedzenia sądowe wyznacza przewodniczący z urzędu, ilekroć wymaga tego stan sprawy”

„Art. 149. Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”

SKĄD SIĘ BIERZE PRAWO?

- przykłady tytułów aktów prawnych:

U S T A W A

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 22 lutego 2019 r.

**w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy
w szkołach publicznych**

OBOWIĄZYWANIE PRAWA

▶ wejście w życie

▶ obowiązywanie

▶ vacatio legis

JAK POZNAJEMY PRAWO?

- źródła poznania prawa:

- ▶ teksty prawne a teksty prawnicze
- ▶ środki masowego przekazu
- ▶ osobiste doświadczenie
- ▶ akty normatywne
- ▶ kontakt z prawnikiem
- ▶ szkoły prawa

- *ignorantia iuris nocet, ignorantia iuris non excusat*

JAK POZNAJEMY PRAWO?

- **61 %** badanych deklarowało, że kształtuje swoje opinie o wymiarze sprawiedliwości na podstawie informacji medialnych

[komunikat z badań BS/5/2013 *O przestrzeganiu prawa i funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości w Polsce*, źródło: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_005_13.PDF]

- **54 %** badanych deklarowało, że kształtuje swoje opinie o wymiarze sprawiedliwości na podstawie informacji medialnych

[komunikat z badań nr 31/2017 *Społeczne oceny wymiaru sprawiedliwości*, źródło: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_031_17.PDF]

JAK POZNAJEMY PRAWO?

- **49%** ankietowanych uważa, że sędziowie są członkami partii politycznych
- **25%** wskazuje, że testament sporządzony własnoręcznie w domu i podpisany nie jest ważny i nie zostanie uznany przez sąd
- **42%** uważa, że sporządzony testament można odwołać tylko u notariusza

[komunikat z badań *Diagnoza świadomości prawnej Polaków 2016. Główne wyniki badania wizerunku wymiaru sprawiedliwości i wiedzy prawnej Polaków*, <http://tajnikipolityki.pl/wp-content/uploads/2016/03/Diagnoza-%C5%9Bwiadomo%C5%9Bci-prawnej-Polak%C3%B3w-2016-10mar16.pdf>]

JAK POZNAJEMY PRAWO? KILKA SŁÓW O WYKŁADNI PRAWA

„Art. 9. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdu uprzywilejowanego”

„Art. 12. 1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni”

„Art. 149. § 1. Posiedzenia sądowe wyznacza przewodniczący z urzędu, ilekroć wymaga tego stan sprawy”

„Art. 149. Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”

TWORZENIE, WYKŁADNIA A STOSOWANIE PRAWA

 wydanie rozporządzenia

 wydanie wyroku

 postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku

 uchwalenie ustawy

 wydanie decyzji administracyjnej

POSTAWY WOBEC PRAWA

- typy postaw wobec prawa:

 konformizm

 legalizm

 oportunizm

- obywatelskie nieposłuszeństwo

